

óvodapedagógus, a *dajka* alakítson ki egy olyan helyet is, ahol minden eszköz együtt van a zenei készségfejlesztéshez. Talájon az óvónő megoldást, hogy ha nincs tornaszoba, akkor a nagymozgásos játékeszköznek is legyen helye a teremben. A csoportterem legyen színben, formában, méretarányban, a díszítés anyagának tudatos összeválogatásával megkomponálva.

Az öltözők ízléses berendezése, világítása, fűtése, szellőzöttsége biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Az öltözőben a szülők részére legyen egy esztétikus általános tájékoztató tábla, a gyermekek eredményességét közvetítő informáló tábla, valamint a negyedéves évszakprojektet bemutató részletes tájékoztató tábla, amelyen piktogramokkal jelölik, hogy az adott héten mit tanulnak a gyermekek.

A mosdóban megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését. A fürdőszobai tevékenységek szokásait jelenítsék meg képi formában is a szokások rögzítésének elősegítésére.

A gyermekek által használt helyiségekben vizuális jelek segítsék a szokások beidegződését.

Állandó szokásrendszer kialakítása segíti a környezet védelmét és megóvását, formálja a gyermekek – rajtuk keresztül a szülők – szemléletét.

Speciális szükségletű gyermekek testi-és lelki nevelési feladatainak ellátása

Személyi és tárgyi feltételek biztosításával, szükség esetén szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenció és korrekciós feladatok megvalósítása.

Anyanyelvi nevelés

Tevékenységek során az óvodapedagógus, dajka beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Ügyeljen beszédének stílusára, a hangleytés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, tisztán helyére teszik. Zsebkendőjüket önállóan használják.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, valamint önállóan vizet töltenek a kancsóból.
- Esztétikusan terítnek, higiénikusan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, villát, kést. Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltöznek, a ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik és bekötik.
- A ruhájukat gondosan, összehajtva helyére teszik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.

- Ügyelnek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés célja:

a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normáinak tiszteletben tartásával.

A gyermeki magatartást érzelmei vezérik. A gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Az óvodapedagógus feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése, a *befogadástól* az óvodáskor végéig
- A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében
- *A szülőföldhöz való kötődés megalapozása*
- *Óvodánkba kerülő bármilyen nemzetiségű gyermek, sajátos szükségletének kielégítése, lehetőség nyújtása kultúrájának megismerésére*
- *Speciális szükségletű gyermekek nevelése*

Tartalma:

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a *befogadástól* az óvodáskor végéig

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátosságuk a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségében az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. A gyermekekben a családi légkör hatására kialakul az érzelmi kötődés társaihoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, tevékenységre ösztönözi őket.

Fontos, hogy a gyermekek szabadon mozoghassanak a csoportszobában, mosdóban. Ezzel is fokozható az otthonosság érzése.

A nevelőtestület által kidolgozott szokás-, szimbólum- és jelképrendszeren belül a csoport sajátos, egyéni színezetének biztosítása.

A befogadás időszaka meghatározza a gyermekek óvodához kialakuló érzelmi kötődését. Az óvodapedagógus, a dajka a szülőkkel együtt – az „Engedjétek, hogy szeressünk benneteket” program alapján – teremtse meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Ezért az óvodapedagógus adjon lehetőséget ahhoz, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával, ha lehetséges, minél hosszabb időn keresztül. A szülő jelenléte a gyermeknek biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait. A befogadásban lehetőleg mindkét óvodapedagógus vegyen részt, és a dajkával együtt gondosan készítsék elő ezt az időszakot. Az óvónők a gyermekek jelét úgy válogassák ki, hogy ahhoz mondókát, verset vagy gyermekdalt lehessen kapcsolni. Így még a kevésbé vonzó jel is kedvessé válik. Legyen ez a gyermek első esztétikai élménye az óvodában!

A sok érdekes, értékes játék mellett az óvodapedagógus mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedjen a gyermekeknek. Az idősebb óvodások is segíthetnek mesedramatizálással, énekes játékkal, verseléssel az érzelmileg bizonytalan, szorongó gyermekek befogadásában.

A gyermekek már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a mindennapi tevékenységeket, amit az óvodapedagógus, a dajka sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerrel gyakoroltasson. Természetesen mindenkor tartsa szem előtt a gyermekek egyéni képességeit, tempóját és az otthonról hozott szokásait. Az 5-6-7 éves gyermekek segítsenek a kiscsoportosok öltöztetésében, vegyék körül őket gyengédséggel és szeretettel.

A családi légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez gazdag, tevékenykedtető élet szükséges. Az óvoda közösen tervezze meg és értelmezze újra hagyományos rendezvényeit úgy, hogy a gyermekeket minél kevesebbet szerepeltesse. Az óvoda ünnepnapjaiban is a jelképek, szimbólumok a felnőttek élményközvetítése és a személyesség jelenjen meg.

A gyermekeknek legyen lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran megélethessék az önállóságukat, amely belülről táplálkozó kedvet és motivációs állapotot hozhat létre. Így alakul ki, hogy egy időben, egymástól függetlenül különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is szerveződjenek. A vegyes csoportban működő óvodánk figyel arra, hogy az azonos korú 5-6-7 éves gyermekek tudjanak együtt tevékenykedni. Az óvodások és az idősebb gyermekek (iskolások) találkozásának lehetőségét teremtsék meg. E célra használják fel a véletlen és a tervszerű találkozásokat.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban, képesek a különbözőségek elfogadására, tiszteletére. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő

szerepe van az óvodapedagógusnak, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, határokkal együtt. A határokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára - egyéni sajátosságait figyelembe véve - érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A bátorító nevelés pszichológiáját alapul véve minden kapcsolatban alkalmazzuk az alábbi elveket, melyet a szülőknek is tegyünk érthetővé, alkalmazhatóvá.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában a következő elvek jelenjenek meg:

- A felnőtt próbálja megérteni - elsősorban érzelmileg - a gyermekeket.
- Parancsolás helyett igyekezzen kérdezni. (Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.)
- A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába. (A csoport szeretett bábja ehhez kiváló lehetőséget biztosít.)
- A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri „határátlépésnél” vezessen be konzekvenciákat.
- Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult konfliktusok feldolgozása során. A konfliktust feloldó beszélgetéseket kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történetekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek.
- Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.
- A felnőtt - gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív beszédhelyzet jelenjen meg, a kívánság és az elvárás megnevezésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése, a kompromisszumkeresés. Mellőzendő: a megbántás, a hibáztatás, a kritizálás, a kioktatás, a kiabálás, a panaszkodás és a prédikálás. (Az óvodapedagógus minden gyermeknek biztosítsa a személyes perceket, hogy a kapcsolatfelvevő képességüket

megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a saját és a mások érzésének elfogadása kapjon hangot.)

- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
- A felnőttek tilalom helyett adjanak a gyermekeknek választási lehetőséget, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. A felnőtt örömeivel jelezze dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
- A felnőtt használja fel a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. (A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti).

Ezeket az elveket hozzuk nyilvánosságra. Értelmezzük az óvoda minden dolgozójával és a szülőkkel is. A programot adaptáló óvodák tegyék ki a csoportjuk folyosójára, mert ez sugallja az óvoda nevelési felfogását is.

Az óvónő elemezze, vizsgálja a gyermekek társas viselkedését, kapcsolatát. Használjon minél több elemzési eszközt a társas jellemzők kimutatásához.

A szülőföldhöz való kötődés megalapozása a szűkebb és tágabb környezet tevékeny, projekt rendszerű megismerése által alakítható ki.

Óvodánkba kerülő bármilyen nemzetiségű gyermek, sajátos szükségletének kielégítése, lehetőség nyújtása kultúrájának megismerésére

A gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése, az eltérő nyelv, szokások, viselkedési módok, étrend elfogadtatása, értékékként való bemutatása a többségi gyermekek számára.

Speciális szükségletű gyermekek nevelése (HH, HHH, BTM, SNI)

A gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, fejlődésnek elősegítése, hogy javuljon életminőségük, és a későbbiek folyamán könnyebben tudjanak beilleszkedni a társadalomba.

A különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátia készségek alakítása.

Anyanyelvi nevelés

Megfelelő kommunikáció érdekében a bátorító nevelés alapelveinek alkalmazása a felnőtt-gyermek kapcsolatban. A felnőttek modellértékű kommunikációval mutassanak példát a gyermekeknek.

A nem magyar anyanyelvű gyermek esetében a felnőttek tartsák természetesnek, hogy a gyermek elsősorban anyanyelvén beszél.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés szokásszabályainak betartása. A szabályok betartására egymást is megkérlik.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival. A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt. A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják. Óvodán kívül ha találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- Ismerik saját képességüket, tudják értékeiket, de azt is meg tudják fogalmazni, mik a hiányosságaik.
- Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat. Éretté válnak az iskolába lépésre.

A nemzetiségi nevelés alapvető kerete koherens az eredeti programmal.

A program ajánlott napirendje

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének. Ezért az óvodapedagógus a családdal közösen alakítsa ki a gyermekek napirendjét.

Tervezésnél vegye figyelembe a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesüljön a folyamatosság, a rugalmasság elve.

Az óvodapedagógus teljesítse a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni vele, szenteljen elegendő figyelmet minden gyermekre.

Az óvodapedagógus a napirendben külön időpontot (pontokat) jelöljön meg a gyermekek rendszeres edzésére, mozgásos lehetőségeire.

Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez:

Időtartam	Tevékenység	
06:30-08.15	JÁTÉK A CSOPORTBAN	

8.30 – 10.00	<p>Személyes percek, szabad játék</p> <p>Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos tevékenységek</p> <p>Testápolási teendők</p> <p>Tízórai</p> <p>Verselés, mesélés</p> <p>Rajz, mintázás, kézi munka</p> <p>Ének, zene, énekes játék, gyermektánc</p> <p>A külső világ tevékeny megismerése</p> <p>Mozgás</p>	<p>J Á T É K</p>
10.00 – 11.10	<p>JÁTÉK A SZABADBAN</p> <p>Mikrocsoportos tapasztalatszerzések, séták</p> <p>Énekes játékok az udvaron</p>	<p>J Á T É K</p>
11.30- 12. 30	<p>Ebéd</p> <p>Testápolási teendők</p>	
12.40 – 15.00	<p>Pihenés, altatás mesével,</p> <p>Folyamatos felkelés</p> <p>Testápolási tevékenységek</p> <p>Uzsonna</p>	
15.00 – 16.30	<p>JÁTÉK CSOPORTBAN VAGY AZ UDVARON</p> <p>Zenés, mozgásos percek</p> <p>Egyénenkénti és/vagy kiscsoportos részképesség – fejlesztés</p> <p>Szabadon választható szolgáltatások</p>	<p>J Á T É K</p>

A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE

Hagyományőrzés, népszokások

Ez a program a hagyományőrzést, a népi kultúra ápolását az óvodapedagógus feladatának tekinti. Az óvodapedagógus építse be a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött vagy a folklór az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart. Az óvodapedagógus teremtsen meg azt a miliót, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás. Így a modern világgal ötvöződve tovább él népünk kulturális gyökere, s a mai gyerekek is megismerhetik szépségét, értékét. A program olyan óvodapedagógust igényel, aki ragaszkodik népünk múltjához, képes azonosulni azzal. Tudja a népszokások eredetét, ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit. Jártasságra tett szert a kézművességben, számos népi játékot, népmesét, népdalt ismer. Nagyon fontos, hogy lakóhelyének hagyománya szerint tervezze meg e feladatát, különös tekintettel a horvát és német kisebbségre. A hagyományőrzés úgy marad fent, ha családtól családig, gyermektől gyermekig, óvodapedagógustól óvodapedagógusig, szájról szájra hagyományozódik. A nemzetiségi hagyományok átörökítése, megismerése, kultúra átörökítése.

Az óvodában ünnepelhető jeles napok időrendi sorrendben.

Az őszi jeles napjai:

- Mihály napi vásár (szeptember 29.)
- Szüret (kezdeté szeptember 1-től október 15-ig területenként változik)

A téli jeles napjai:

- Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
- Mikulás (december 6.)
- Karácsony (december 24-25-26.)
- Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig)

A tavaszi jeles napjai:

- Március 15. nemzeti ünnepünk
- Húsvét (a tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)
- Május elseje
- Pünkösd (Húsvét után 50. napon)

A nyár jeles napjai:

- Medárd napja
- Péter-Pál napja
- Szent István napja

A néphagyományőrzés ajánlott tartalmai

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezessen be, amelyhez az óvónő a gyerekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítson változatos tevékenységet. Az óvónő a hagyományápolás tartalmát minden esetben a helyi tradícióknak megfelelően variálja.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátás, együttműködés, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep a külsőségeivel együtt se legyen merev, erőltetett, betanított, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttjátást biztosítson. Az óvodapedagógusok, a szülők vállaljanak minél több szerepet, hogy a gyermekeknek igazi élményt jelentsenek ezek a jeles napok.

Mihály nap (szeptember 29.)

- A 3-4 éves gyerekek figyeljék meg az őszi tevékenységeket, a nagyok betakarító munkáját. Tapasztalják meg a természet változását. (Pl.: feküdjenek az avarban.) A termések gyűjtését, irányítással végezzék és figyeljék meg, hogyan történik tárolásuk, mit készítenek belőle az óvónők a Mihály-napi előkészület során. Az állatokról hallgassanak népmeséket és/vagy mondókákat.
- A 4-5 éves gyerekek kövessék a kalendáriumon a jeles napokat. Gyűjtsék a természet kincseit, rendezzék el az évszakokban és díszítsék vele csoportszobájukat. Az állatok viselkedését figyeljék meg. Takarítsák be a termést, az óvodapedagógus segítségével ismerkedjenek meg a befőzéssel. Tanuljanak névcsőfolókat, vásári kikiáltó rigmusokat. Süssenek pécet, készítsenek vásárfiát és egyszerű népi játékokat, eszközöket. A népi hangszerekkel, népzenevel ismerkedjenek meg.
- A legnagyobb óvodások készítsenek kalendáriumot, figyeljék meg, igazak-e a népi jóslások. Ismerjenek meg néhány találós kérdést, közmondást, a vásárról mesét, és/vagy verset. Játsszanak énekes népi játékokat, ismerjenek meg néhány ügyességi, illetve sportjátékot (pl. kakasviadal, zsákban futás stb.).

Szüret (szeptember 1-től október 15-ig területenként változik)

- A 3-4 éves óvodások hallgassanak énekeket, mondókákat a szüretéről és a gyümölcsökről.
- A 4-5 éves óvodások ismerjenek meg egyszerű szüreti énekes játékokat. Gyűjtsék, válogassák az őszi gyümölcsöket.

Tudjanak verset, mondókát, dalos játékot a szőlőről, vagy a többi őszi gyümölcsről. Készítsenek termésekből egyszerű hangszereket (pl. dióhéj-pencergető, csutkamuzsika stb.).

Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)

Borbála nap (december 4.)

Mikulás (december 6)

Luca nap (december 13.)

Karácsony (december 24-26.)

- A legkisebb óvodások ismerkedjenek meg az advent jelképeivel (koszorú, naptár). A naptár alapján minden nap készüljenek egyszerűbb feladatokkal a karácsonyra. Rövid dalt, mondókát vagy verset tudjanak a Mikulást és a karácsonyt várva. A szüleiknek készítsenek egyszerű ajándékot. A vízbe tett cseresznyeágot, az ültetett Luca-búzát folyamatosan kísérik figyelemmel. Ismerkedjenek a karácsonyi népszokásokkal, az óvodapedagógus segítségével készítsenek egyszerű fenyődíszeket az otthoni karácsonyfájukra.
- A nagyobb óvodások az adventi naptár és a koszorú elkészítésében segítsenek. Naponta nézzék meg mi a feladatuk az adventi naptár szerint. Tegyék vízbe a cseresznyeágot, ültessenek Luca-búzát, mártsanak gyertyát, fényesítsenek almát, fessenek az ablakra, süssenek mézeskalácsot, készítsenek fenyődíszeket nehezebb technikával. A Mikulás és a karácsony előtt tanuljanak egy ünnepi köszöntő verset, mondókát, éneket. Egyenek almát, mézes diót, gyűjtsák meg a gyertyát.
- Az 5-6-7 éves gyerekek önállóan, az óvodapedagógus segítségét kérve készítsenek adventi naptárt és koszorút. A kijelölt feladatokból naponta bontsanak ki egyet, és oldják meg azt. Figyeljék meg az időjárás változásait. Tanuljanak kotyoló mondókát, hogy Luca napján kotyolhassanak a kisebbek csoportjában. A karácsony köszöntésére úgy tanulják meg a verset, hogy otthon nagyszüleiknek, szüleiknek is el tudják mondani. A szüleiknek készítsenek ajándékot, s azt csak szentestén adják át. Főzzenek szaloncukrot, készítsenek asztaldíszeket, öntsenek gyertyát. Az ünnepi étkezési szokásokat ismerjék meg: süssenek tököt, gerezdeljenek almát, törjenek diót és süssenek mézeskalácsot.

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) télbúcsúztató népszokás

- A 3-4 évesek egyszerű technikával díszítsenek papíralarcot, öltözzenek jelmezbe, ha van kedvük, utánozzák az óvodapedagógus táncos mozdulatait.
- A 4-5 éves gyerekek díszítsenek farsangi álarcot, gyűjtsenek tombola tárgyakat, vegyenek részt farsangi játékokban. A farsang köszöntésére tanuljanak egyszerű óvodás dalt vagy mondókat. Hallgassanak tréfás mesét, éneket, verseket.
- Az 5-6-7 éves gyerekek tanuljanak farsangi éneket, bálba hívogató mondókat. A jelmezük, maszkjuk elkészítésében, a csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében. Segítsenek az óvodapedagógusoknak. Vegyenek részt a farsangi meghívó elkészítésében, hívogassák a szüleiket, a kisebbeket és az iskolásokat az óvodai mulatságba. Vegyenek részt a táncházában, az ügyességi játékokban, és tombola húzásában. A nagycsoportosok rendezzék meg az óvoda humornapját.

Március 15.

Legyen a magyar jelképeink, szimbólumaink megismertetésének napja.

Az óvodapedagógusok énekeljenek Kossuth-nótákat, a gyerekeknek mutassanak korabeli képeket a huszárokról, katonákról és az akkori öltözködési szokásokról.

Az 5-6 éves gyermekek a kisebb óvodásoknak készítsenek kokárdát.

Húsvét (a tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)

- A 3-4-5 éves gyermekek tanuljanak locsolóverset, és az óvodapedagógusuk segítségével fessenek tojásokat. Locsolkodjanak, és vegyenek részt a tojás-játékokban. Fogadják a kiszézőket, tegyenek nagy sétát az óvoda környékén.
- Az 5-6-7 évesek tegyenek nagyobb sétát a folyópartra vagy a ligetbe. Minél többféle technikával írjanak tojást pl. viasszal, berzseléssel, maratással, karcolással, és díszítsék fel vele a csoportszobájukat. Kiszézővel díszítsenek a kisebbek csoportjában. Az ablakot díszítsék festéssel. Ha van lehetőségük, vegyenek részt a tavaszi határkerülésben. A locsoláshoz, komáláshoz, komatál-küldéshez tanuljanak éneket, mondókat. A fiúk locsolják meg a lányokat és az óvodapedagógusokat, a lányok készítsenek tojást a fiúknak is. A gyerekek süssenek süteményt a komáláshoz, komáljanak a kisebbek csoportjában.

Május elseje

Az óvodapedagógus és az 5-6-7 éves gyermekek által feldíszített májusfát járják körbe az óvoda „lakói” tavaszi dalokat énekelve.

Anyanyelvi nevelés

A hagyományok, szokások megismerése segítik a kommunikáció képességének tudatos, és a személyiség fejlődésének szempontjából nélkülözhetetlen érzelmi színezetű kialakítását, fejlesztését.

A nemzetiségi nevelés feladata

Az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a kisebbség nyelvének és kultúrájának megismerése, a kulturális hagyományok ápolása, átörökítése.

A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI

Játék, játékba integrált tanulás

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja:

a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a játékba integrált tanulás.

Az óvodapedagógus feladatai

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével
- A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játéksituációkban
- Az óvodapedagógus játéksegítő, játékírányító metódusainak alkalmazása
- A szabadjáték kapjon nagyobb hangsúlyt

A nemzetiségi nevelésben:

- Nyújtson példát az óvodapedagógus a játék során a helyes kiejtésre, hanglejtésre, artikulációra
- Segítse elő bábozással, dramatizálással a nyelv gyakorlását

A játékhöz szükséges feltételek biztosítása (légkör, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés - élmények)

Kreatív, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvodapedagógus, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot választanak, milyen témát dolgoznak fel, milyen eszközzel jelenítik meg azt, milyen helyet választanak és mennyi ideig tart a játékuk. Az óvodapedagógus teremtsen meg mindezekhez a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozhatja a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés, ötlet.

Az óvodapedagógus a csoportban csak annyi szabályt vezessen be, ami segíti a nyugodt, rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását.

A kreatív légkör erősíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.

Az óvodapedagógus őszinte játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket. Az oldott légkör megteremtéséhez használjon minél gyakrabban humoros kifejezéseket, tréfás szavakat, vegye észre a környezetben spontán megjelenő helyzet- és jellemkomikumokat.

A különböző típusú játékokhoz szükséges helyet a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvodapedagógus, a *dajka* segítségével alakítsák ki. A csoportszobákban legyen helye a többféle állandó és variálható, vagy új elkülönített „kuckóknak”.

A programban - jelentős szerepe miatt - kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatikus játék és a bábozás helye.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek, a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, amit a gyermekek alakítanak ki és rendeznek különböző szempontok alapján.

A rajzolásnak, festésnek, korongozásnak, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak legyen meg az állandó helye. Ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök mindegyik játékidőben álljanak a gyerekek rendelkezésére.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében az óvodapedagógus, a *dajka* segítse az udvari szerepjátékok kibontakozását (pl. népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, színpadi játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével stb.).

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. A játékhöz szükséges időt a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulásmódszertan jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

E programmal működő óvodákban a 3-4 éves gyermekek szinte egész nap játszanak, egyedül, egymás mellett, néha összeverődve, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.

Az 5-6-7-éves gyermekeknek az óvodapedagógus biztosítsa a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás képessége kialakulhasson bennük.

A kreativitást kibontakoztató játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. Az óvodapedagógus a játékhoz olyan eszközöket biztosítson, melyek ízlésesek, praktikusak, alkotó készségek kialakulását fejlesztik, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész játékok.

A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, melyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióit, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek, amelyek ösztönzik a gyermekeket az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek.

Az óvodapedagógus a nagyobb gyermekeknek bővítsa az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó félkész kellékekkel, játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem- és képességfejlesztő játékokkal.

A gyermekek legyenek képesek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal, élményekkel a játék tartalmát gazdagítani. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti- és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék. A gyerekek a szerepjátékukhoz alakítsák ki a teret.

A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása, a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a gyakorló játék. Ezért legyen módja a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó „AHÁ” élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számukra. Ez az örömezés ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem - kéz koordinációt, és erősen hatnak a laterális dominancia kialakulására.

Az óvodapedagógus kísérje érdeklődéssel a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.

Az udvaron is biztosítsa az óvodapedagógus, a *dajka* a gyakorló játék lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgat.

Az óvodapedagógus, a *dajka* segítse a gyermek játékát továbbfejlődni. Már a legkisebbeknél is megjelenik a szerepjáték. Az óvónő szervezzen és vállaljon szerepeket, hogy a különböző szerepek megformálása minta legyen a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában kapjon teret

a feltételek biztosítása. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítse az óvodapedagógus. Engedje meg, hogy a tereket is önállóan kialakíthassák. A szerepjátékhoz szükséges eszközöket, kellékeket helyezze esztétikus kosarakba, hogy könnyen tárolható és szállítható legyen a szabadon kreált térben.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatikus játéknak**, és a bábozásnak. A mesék megelevenítésében legyen résztvevő az óvodapedagógus, adjon modellt egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében.

A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenjen meg az óvodában. Legyen a csoportnak kedvenc bábja, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat. Ezt a bábót is helyezték a többi közé, hogy a gyermekek játszhassanak vele, tapogathassák, megszeretgethessék.

A gyermek a **konstrukciós játékban** minél gyakrabban élje át az „én készítettem” alkotás örömét, mert ez az érzés további felfedezésre sarkallja. Ennek eredménye lehet a sokféle formájú játékelemből kialakított forma-, szín- és térvariált gazdagság.

A **konstrukciós játékhoz** kapcsolva jelenjen meg a **barkácsolás**, elsősorban az óvodapedagógus, *a dajka* által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvodapedagógus a gyermek aktív bevonásával hoz létre. Az óvodapedagógus ajánljon fel **szabályjátékot**, amit a gyermekek könnyen betarthatnak és szívesen, önállóan is kezdeményezhetnek.

Az óvodapedagógus, *a dajka* a szülők és a gyermekek bevonásával is barkácsoljon különböző típusú bábokat, hogy közös bábozásra ösztönözze őket.

A szerepjátékot és a dramatikus játékot a gyermekek kiegészíthetik építő, konstrukciós játékkal. Később bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hozhatnak létre.

A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játéksituációkban

A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. *A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek, fokozódik a gyerekek beszédkedve, a beszédkedv ösztönzi a nyelvi kommunikációs készség fejlődését.*

Az óvodapedagógus beszéde modellértékű a gyermeknek a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében.

A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játék segíti. Az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékok adjanak mintát az artikuláció, szókincs, kifejezőkészség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó játékok, fonémahallás fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok stb.).

Az óvodapedagógus játéksziget, játékirányító metódusainak alkalmazása

Az óvodapedagógus játéksziget metódusai legyenek szituációtól függők. A gyermekek, ha nyugodtan játszanak, vagy ha érezhető, hogy problémamegoldóak, az óvodapedagógus irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni.

A kiscsoportosok esetében - ha szükség van rá - legyen játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is legyen támogató, engedő és elfogadó.

Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.

Az óvodapedagógus avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, nyugodt játékát.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték. Ehhez a gyermekek önállóan kialakítják a teret, és eszközöket biztosítanak.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábokkal eljátsszák.
- Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

E program szélesen értelmezi a tanulást. A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények, *felfedezések* alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a mindennapi óvodai élet. Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek *teljes személyisége*, értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik. *A differenciált képességfejlesztés a gyermek egyéni fejlettségi szintjére, adottságaira, tapasztalataira, ismereteire építve valósul meg. A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése – szakemberekkel együttműködve – elsősorban az érzelmeiken, játékon keresztül valósul meg.*

A program felfogása szerint a játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak, úgy, hogy nincs

közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz, vagy újat kezdhetnek.

A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, amely a gyermek ismeretszerzését is magában foglalja.

Az utánzós, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. A szokástanulást és az alapvető ismeretek elsajátítását tervezzék meg projektrendszerű tanulással, aminek eredménye a szülők számára is követhető a megerősített vizuális jelekkel. E tanulási rendszerben felerősödik az információ áramoltatás és az együttnevelés.

A programban helyet kap az óvodapedagógus által kezdeményezett egyéni fejlesztés, amely számos probléma- és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek. A tanulás tervezése évszakprojektbe történik, melynek minden elemét a szülők tájékoztatása érdekében hozzák nyilvánosságra. Az óvodapedagógusok a csoportokhoz tartozó öltözőbe helyezik ki. A projekt kidolgozása a szülők számára legyen áttekinthető, esztétikus, könnyen olvasható és folyamatosan követhető. Ezért piktogramokkal jelölik meg az aktuálisan tanítandó anyagokat.

Az óvodapedagógus feladata a nemzetiségi nevelésben:

- A tevékenységek során olyan lehetőségek biztosítása, amelyek a nyelvismeret megszilárdítását, bővítését teszik lehetővé
- Példamutató beszéd: kiejtés, nyelvtani helyesség stb.
- Alkalmak biztosítása gyakori ismétlésre
- A tevékenységeket magyar nyelven alapozza meg
- A nemzetiségi nyelv használatát a nevelésbe folyamatosan építse be

Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez

(3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas, csak az időkerete változik)

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Délelőtti játékba integrált tanulás	Verselés, mesélés Ének, zene, énekes játék,	Verselés, mesélés Rajz, mintázás,	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés Mozgás

	gyermektánc	kézi munka			
Üdvari játékba integrált tanulás	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	A külső világ tevékeny megismerés	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	
Délutáni játékba integrált tanulás	Egyéni fejlesztések	Zenés, mozgásos percek, Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések	Zenés, mozgásos percek, Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás formái

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas)

Kötelező	Mozgás Ének, zene, énekes játék, gyermektánc (4-5-6-7 éveseknek)
Közvetve kötelező	Verselés, mesélés
Kötetlen	Rajz, mintázás, kézi munka A külső világ tevékeny megismerése Ének-zenei képességfejlesztés Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás munkaformái

Frontális	Mozgás
-----------	--------

	Verselés, mesélés Zenés, mozgásos percek Énekes játékok Futás, kocogás
Mikrocsoportos	Ének-zenei képességfejlesztés Rajzolás, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

A szervezett tanulás időkeretei gyermekenként

Korosztály	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játékok, gyermek-tánc	Rajz, mintázás, kézi munka	Mozgás	Zenés-mozgásos percek	A külső világ megismerése
3-4 évesek	Naponta 5-10'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 2x 6'	Heti 1x 10-15'
4-5 évesek	10-15'	15-20'	15-20'	15-20'	8'	15-20'
5-6-7 éves	15-20'	30-35'	30-35'	30-35'	10'	30-35'

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 35'

A 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 45'

A 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 65'

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek:

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvodapedagógus az eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékoság, a felfedeztetés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben. Az óvónő törekedjen módszertani kultúrájának kiművelésére.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

- A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy mindegyik gyermek, mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerülje a sztereotíp értékeléseket (ügyes vagy stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki.
- Az óvodapedagógus alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést.
- Alkalmazza a jutalmazás sokféle módszerét: simogatást, megerősítő pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.
- Az óvodapedagógus kerülje a tárgyi jutalmak osztogatását. Ha korábban gyakorlat volt, próbálja kiiktatni. Az apró jutalmak örömet szereznek ugyan a gyermekeknek, de egyben elveszik a „természetes jutalom” értékét. Ezen kívül irigységet szítanak a gyermekek között.
- A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi. Az óvodapedagógus a tanulási szokásokat alakítsa úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.
- Az óvónő törekedjen arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.
- A tanulási folyamatban is csak akkor segítsen az óvodapedagógus a gyermekeknek, ha kérik a segítséget, mert elakadtak a probléma megoldásában. A gyermekek próbáljanak minél több mindent önállóan megoldani.

Az elismerés, a pozitív megerősítés az alapvető szükségletek közé tartozik, amely kielégítettsége esetén megbecsülés, elfogadás, a biztonság érzését erősíti és hozzájárul a

reális önértékeléshez. Ezáltal a gyerek nyitottá, befogadóvá, érdeklődővé válik, önmegvalósítása felé törekszik.

Verselés, mesélés

A tevékenység célja:

A gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása elsősorban a népmesék segítségével.

A mesék mágikussága, a csodás meseélmények, a versek zeneisége, rímeinek csengése, valamint a mesék feldolgozása, adjon a gyermekeknek igazi irodalmi művészi élményt.

A mindennapi mesélés biztosítsa a kisgyermekek lelki nyugalmát, lelki békéjét.

A mese feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása
- A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok)
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.
- A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok alkalmazásával törekedjen a mindennapos mondókázásra, verselésre
- Alkalmazza a klasszikus és a kortárs irodalmi művek bemutatását

A nemzetiségi nevelésben:

- Olyan mesék, versek, mondókák, képeskönyvek kiválasztása, amelyek nyelvileg egyszerűek, könnyen érthetőek

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása az óvodapedagógus feladata. A művek kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbélte.

Az óvodapedagógus a legkisebbek **versanyagát** népi mondókákból, rigmusokból és legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítsa össze. Olyan **meséket** válasszon, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Később a gyermekek meséi már lehetnek többfázisú állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus - realiztikus mesék. Kapjanak helyet a magyar klasszikusok és a mai magyar írók meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsúfolók, halandzsa szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepeljenek a vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.

Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje. A gyermekek mesetárába épüljenek be az állatmesék, a cselekményesebb népmesék, novellisztikus-realistikus mesék, a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga gazdagodjon a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Ismerjenek meg olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. Az óvodapedagógus a nagyobbaknak bátran olvasson lírai műveket is, mert a gyermekek már megérik a költői képek érzelmet kifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék erősítsék a környezet megszerettetését, a néphagyományőrzést, az évszakok szépségét.

Ha a csoportban van az etnikai kisebbséghez tartozó gyermek is, akkor az óvodapedagógus alkalmanként az ő anyanyelvi vers-meseinkéből is válasszon egyet-egyét.

A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása

Az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, ölbeli játékokhoz tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Az óvodapedagógus teremtsen minél több lehetőséget a vidám **rigmusok** korai megkedveltetésére. A gyermekek az óvodapedagógussal együtt sokszor ismételik az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat, de sohase keltse bennük ez a gyakorlás érzetét.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktassuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először az óvodapedagógusok, a nagyobb gyermekek, majd a kicsik fokozatos bevonásával próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek ismerjék meg a **bábokat**. Az óvodapedagógus mutasson be párbeszéd formájában előadott rövid, ötletes jeleneteket.

A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek lapozgassanak leporellókat, színes képeskönyveket, s hozzák el otthonról kedvenc könyveiket, hogy megmutathassák egymásnak.

Az óvodapedagógus a vers, mese, dramatikus játékok illusztrálásához csak olyan kellékeket használjon, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását. Óvakodjon más eszközök használatától!

Az óvodapedagógusok és a nagycsoportos gyermekek bábozzanak, dramatizáljanak minél több alkalommal a kisebbeknek. Legyen ez színfoltja az óvodai ünnepeknek, rendezvényeknek is.

A kicscsoportos gyermekek egy nevelési év alatt ismerjenek meg 10-12 mondókát és 10-14 új mesét, s ezeket minél többször ismételtessék.

Az óvoda szervezzen a gyermekeknek rögtönzött óvodai báb- és dramatikus előadásokat, amelyeket a nagyobb korú gyermekek meglepetésként, örömmel mutatnak be a kicsiknek.

A nagyobb gyermekekben kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvodapedagógusok meséit. A gyermekek arcán megjelenik a befeledkező áhítat, figyelő ámulat. Játékaikban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsza szövegű kiolvasók ismételtetése. Az új versek kapcsolódjanak a gyermekek élményeihez, tapasztalataikhoz, hangulatához.

A gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása érdekében az óvodapedagógus a mese mondanivalóját erősítse meg pl. egy közmondással, amit a szülőkkel is megbeszél, s jól látható helyen az öltözőben elhelyez. Így a szülők is együtt tudnak gondolkodni az óvoda léleknevelő hatásán, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak alakítgatásán. Az óvodapedagógus segítségével jelenítsék meg a meséket, a gyermekek élményeit. A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni, meséket kitalálni, elkezdett mesét a saját fantáziájuk szerint befejezni. Az óvodapedagógus teremtsen ehhez minél több lehetőséget.

A 4-5 éves gyermekek 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset és 10-14 új mesét ismerjenek meg.

A nagycsoportos gyermekek körében is minden adandó alkalmat használjon fel az óvodapedagógus a kiolvasók, ritmusok ismételtetésére. A gyermekek nagyon élvezik a rimes találós kérdéseket, rímjátékokat. Legyen lehetőség az ilyen típusú játékokra is.

A gyermekek ismételtessék az előző években tanult verseket. Az új versek (15-20) bemutatása mindenkor kapcsolódjon a gyermekek élményeihez. Az óvodapedagógus lehetőleg ne szavaltassa a gyermekeket kórusban. Kerülje az éneklő hangleyjtést. Ügyeljen a szavak gondos, tiszta kiejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra. (Kivételt képeznek a ritmikus versek pl. Weöres Sándor: Galagonya)

Az óvodapedagógus - főleg a délutáni pihenés alatt - olvasson el a gyermekeknek folytatásos mesét.

A gyermekek fantáziája gazdag. Az óvoda adjon a gyermeknek próbálkozási alkalmat a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására. A közösen kitalált meséket nevezzék el a „mi mesénk”-nek.

A gyermekek fejezzék ki a mese cselekményét mozgással, mimetikus játékkal. A meseszereplők jellemző tulajdonságai alapján keressen az óvodapedagógus olyan közmondásokat, amelyekkel meg tudja erősíteni az erkölcsi tulajdonságokat. A gyermekek szeretik rajzban is kifejezni vers- és meseélményeiket. Ezekből készítsenek közösen albumot. Az auditív élményhez társuló vizuális élmény lehetőség ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére.

A nagycsoportos gyermekek halljanak 15-18 új mesét a nevelési év folyamán.

E tevékenység minden nap megjelenik az óvodában. Az óvodapedagógus közvetett módon, zenei szignállal, mesepárnák elkészítésével, gyertyagyújtással csalogatja a gyermekeket a meseszobába (sarokba). Amikor minden gyermek megérkezik, csak akkor kezdi el a mesét, gyertyafénynél, vagy lámpagyújtás után. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallják a gyermekek, hogy a rákövetkező héten eljátszhassák, megjeleníthessék a különböző mesealakokat. A tevékenység befejezését jelzi a gyertya elfújása vagy az óvodapedagógus éneke, ami stílusosan kapcsolódik a meséhez.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése, a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszközei a mese, a vers, a bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes hangejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, és alakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rímusokat.
- Egyénenként vállalkoznak a mesék, versek és a mondókák elmondására.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és a maguk szórakoztatására is.
- Megjegyeznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A tevékenység célja:

A közös éneklés, közös énekes játék örömeinek megéreztetése a gyermekekkel, hogy azon keresztül formálódjon zenei ízlésük és az esztétikai fogékonyságuk. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása
- A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal.

A nemzetiségi nevelésben az óvodapedagógus törekedjen:

- a hallás, éneklés, mozgás, beszéd egységére
- az egyéni és közös tevékenységek biztosítására

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg. A mondókák, énekes *népi* játékok és az *igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások* zenei anyanyelvünk művészi értékei, az óvodás korosztály zenei *képesség, kreativitás* fejlesztésének kiváló eszközei.

A 3-4 éves korú gyermekek nagyon élvezik az ölbeli játékokat, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak. Legyen ezek között arc-, kéz-, ujj és lovagoltató játék. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű, 4-5 hangból álló olyan *énekes játékokat* tanulnak meg könnyedén, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekek mindössze egy-két **komponált** gyermekdalt tanuljanak meg az ünnepek köszöntésére.

A nagyobb gyermekeknek teremtsen továbbra is az óvodapedagógus olyan helyzetet, hogy minél gyakrabban játszassanak ölbeli játékokat, mondogathassanak mondókákat. Ők már képesek arra, hogy nehezebb pentaton jellegű dúr hexachord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyek mozgásanyaga is összetettebb. Megismerhetik a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenhet a szinkópa is.

A néhány alkalmi dal kiválasztásában is az igényesség domináljon, melyekhez a gyerekeket ösztönözzük mozdulatok kitalálására.

Az 5-6-7 éves gyermekeket ösztönözzük „anyáskodó” szerepre, játsszanak minél több ölbeli játékot a kisebbekkel.

A döntés egyik játékos eszköze a kiolvasó, amit különböző élethelyzetben is alkalmazhatnak a gyerekek.

A zenehallgatáshoz olyan műveket válogasson az óvodapedagógus, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a nemes zene iránt. Az óvodapedagógus élethelyzethez kapcsolva tervezze meg a zenei élménykövetítést. Lehetőleg minél többször énekeljen népdalokat, de jelenjenek meg a zenei repertoárjában a rokon-, és más népek dalai, a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene.

Ha a csoportban van az etnikai kisebbséghez tartozó gyermek is, akkor az óvodapedagógus alkalmanként az ő zenei kultúrájából is válasszon egyet-egyét.

A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

A 3-4 éves gyermekek ismerjenek meg 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek legyenek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatók.

Ezekon a játékokon keresztül ismerjék meg közvetve a zenei alapfogalmakat. Próbálgassanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és a dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Az egyenletes löktetést érzékeltesék különböző játékos mozdulatokkal. Az óvodapedagógus énekelgessen a gyermekek nevét, jelét, csalogassa őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe.

Az óvodapedagógus keltse fel a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt, hogy fokozatosan kialakulhasson bennük az áhítatos, elálló lélegzettel hallgatott zenebefogadás. Minél több zenei élményt közvetítsen, elsősorban énekes előadásával. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsoljon zenei élmény-kiegészítést. Az óvodapedagógus a zene iránt érdeklődő szülőket próbálja bevonni a közös éneklésbe, az éveszaki 30 perces rövid hangversenyekbe. A gyermekeknek legyen lehetősége 2-5 percig tartó hangszeres zenét, kórusmuzsikát videofelvételen, mikrocsoportban megtekinteni.

A nagyobb, fejlettebb gyermekek énekelgessenek 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételgessék a 3-4 éves korukban tanult mondókákat, gyermekdalokat is. A dalok hangterjedelme továbbra is pentaton jellegű dúr hexacord maradjon.

Az énekes játékok közül az óvodapedagógus már nehezebbeket is válogathat, pl. szerepcserés párválasztó, sorgyarapító-fogyó játékokat. Az óvodapedagógus minél többször tervezzen közös éneklést, közös játékot.

A gyermekek minél gyakrabban énekelgessenek önállóan, egyénenként az éneklési készség fejlesztése és az önálló éneklésnél tapasztalható gátlások leküzdése érdekében. Énekelgessenek egyénileg, mikrocsoportban, halkabban, hangosabban, magasabban,

mélyebben, gyorsabban és lassabban. Az énekek dallamvonalát próbálják a levegőben felvázolni.

A gyermekek élvezettel játsszák a kérdés-felelet játékokat változatos szövegű és ritmusú motívumokkal. Minél többször legyen lehetőségük a gazdagon felszerelt énekes sarokban újrajátszani a mikrocsoportban átélt zenei képességfejlesztő játékokat.

Minél több alkalommal érzékeljék az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Használjanak többféle népi ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztéséhez. Ezeket a „ritmus-hangszereket” barkácsolják közösen a szülőkkel, óvodapedagógusokkal, hogy együtt tudjanak mondókázgatni, énekelgetni maguk és egymás örömeire.

A zenei élményközvetítés legyen mindennapos lehetőség az óvodában, kapcsolódjon minél többféle tevékenységhez.

Az 5-6-7 éves gyermekeknek legyen lehetősége megismerkedni és sokat ismételtetni 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak találjunk ki szimbólumot, melyeket helyezzünk el az énekes sarokban. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra és lehetőséget adnak a felidézésre, ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A dalok hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság jellemző. Az óvodapedagógus válogasson olyan dalokból, melyben szünet, szinkópa, triola ritmusjelek is megtalálhatók.

A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvónő bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat tervezzen, ami ennek a korosztálynak egyben a néptánca is.

Az óvodapedagógus a gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtti minta utánzásával követni tudnak (lásd a táncház).

Az óvodapedagógus a gyermekek tiszta éneklését minél gyakoribb egyéni énekléssel segítse elő. A hallásfejlesztést segítő zenei fogalompárokat, pl. a halkabb-hangosabb éneklést kapcsolják össze a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínelismeréssel.

A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

A gyermekek játsszanak minél gyakrabban zenei formaérzék-fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezhessék a motívumok hosszát. Az óvodapedagógus fejlessze a gyermekek alkotóképességét, teremtsen arra lehetőséget, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot többféleképpen lehessen megoldani.

Adjon az óvodapedagógus lehetőséget az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek a metallofon játéokra, hogy a hangok magasságkülönbségét így is érzékelhessék. Próbálgassanak néhány hangból álló motívumokat kitalálni, vagy egyszerű gyermekdalokat megszólaltatni.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája is kötetlen és kötött jellegű. A munkaformái tovább differenciálódnak. Az óvodapedagógus az ének-zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel, mikrocsoportos munkaformában szervezze meg. Ezzel a munkaformával, ahol egyszerre csak 6 gyermekkel foglalkozik egyéni képességeket figyelembe véve, eredményesebben tud fejleszteni. A kötött jellegű szervezett énekes játékot, lehetőleg az udvaron tartsa meg az óvodapedagógus, rossz idő esetén pedig a csoportszobában a délelőtti levegőzés előtt. Ebben a formában csak énekes játékokat tervezzen az óvodapedagógus, hogy semmi se szakítsa meg az önfeledt, élményteli játékot.

Az óvodapedagógus a gazdag, igényes módszertani kultúrájával érje el, hogy az énekes játékok igazi katarzisz élményt jelentsenek a gyermekeknek. Az óvodapedagógus a zenehallgatást kapcsolja a különböző tevékenységekhez. Teremtse a délutáni órákban arra is módot, hogy a gyermekek kedvük szerint megnézhessenek néhány perces kórusművet, hangszerekkel megszólaltatott klasszikus műremekeket.

A programhoz évszaki hangversenyek társulnak, amit az óvoda elsősorban zeneiskolások, énektagozatú iskolás tanulók, szülők, nagyszülők, zenetanárok bevonásával szervez meg.

Az óvodában ez lehet az évszakot nyitó vagy záró ünnep.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megéreztetni a nyelv kifejezőerejét, szépségét.

Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék adjon alkalmat a szókinés bővítésére is.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- A gyermekek gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni.
- Élvezettel tudnak zenét hallgatni.
- Megkülönböztetik az elemi zenei fogalmakat.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Ismerik a motívum hosszát.
- Szeretnek dudorászni énekelgetni játék közben.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tevékenység célja:

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képkialakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotások a belső képek gazdagítására épül.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése
- A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A nemzetiségi nevelésben:

- alkotás közben megnevezi a felhasznált anyagokat, színeket, formákat a kisebbség nyelvén
- a technikai lépéseket magyarul magyarázza el

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására szükséges törekedni. Az alkotó-alakító tevékenységekhez az a megfelelő hely, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre. A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez tárlóhelyekre van szükség. A munkaasztalt úgy alakítsa ki az óvodapedagógus, hogy maximum 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen, és közel legyenek az alkotó eszközök tároló helyei. Ebben a térben helyezze el a gyermekek minigalériáját, ahová önállóan teszik ki az alkotásaikat. Így egy héten keresztül gyönyörködhetnek a „műveikben”. A szülőknek a gyermekek alkotásait albumszerűen elrendezett formában tesszük ki. Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a

munkába, s az elrontott, sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítják vagy előről, kezdik.

Az óvodapedagógus a tevékenységhez biztosítson elegendő időt is. A gyermekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig kedvük tartja.

Az óvodapedagógus a gyermekeknek egyenként tanítsa meg az eszközök biztonságos kezelését. A rajzoláshoz, festéshez, miniatúrához, anyagformáláshoz, szövés-fonáshoz, batikoláshoz, origamihoz, építéshez, a kézimunka egyéb fajtáihoz, a műalkotással való ismerkedéshez az óvodapedagógus gondolja végig a feltételeket, s teremtsen meg még a mindennapi szabad játékban is. A gyermekek a festéshez, korongozáshoz köpenyt vagy kötényt használjanak, hogy óvják a tiszta ruhájukat

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

Az óvodapedagógus az óvodába kerülő 3-4 éveseknek tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival.

A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosíthatók.

Az óvodapedagógus tervezze meg a képalakító tevékenységek technikáit és eszközeit. Nem tervezhető a szándéktalan firka, és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témajavaslat. A gyermek az elkészült firkák után fogalmazza meg, hogy mit alkotott. A gyermekeknek később is legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Alkossanak képeket festéssel, zsírkrétával, papíragasztással, anyagba-homokba karcolással, nyomattal stb. Az óvodapedagógus segítse a gyermekek képalakító készségeinek megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével. A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt a plasztikai alakításban. Ismerkedjenek az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva stb. A gyermekeknek legyen biztosítva a mindennapi agyagozás.

A legkisebb óvodások is ismerkedjenek az építés során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Teremtsünk olyan lehetőséget, hogy szívesen beszéljenek alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületen alakítsunk ki egy esztétikus polcot, képtároló lehetőséget, hogy sokáig tudjanak gyönyörködni alkotásaikba.

Az óvodapedagógus a 4-5 éves gyermekek alkotó-alakító tevékenységét gazdagítsa, bővítse tovább. A gyermekeknek megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb legmutatósabb technika kapcsolásával. Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát, krétát, filc- és rost írókat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek nagyon szeretnek spárgából, fonalakból, textilből, termésekből képeket komponálni, teremtsünk erre is lehetőséget.

A plasztikai munkák során legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Használjanak különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához.

Az építés során próbálkozzanak a tér variálásával, az építés részletezésével. Használjanak ehhez pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat. A gyermeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztán tartására, elrakására.

Az 5-6-7 éves gyermekek alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve az óvodapedagógus segítse a képi, a plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését.

A képalakító alkotás során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Az óvodapedagógus gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket pl. batik, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkaré, lenyomatok stb. alkalmazásával.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek alkalmazzanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon.

A gyermekek plasztikai munkájában is jelenjen meg a közös térbeli, többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék, élethelyzet stb. Egyénileg dolgozzanak korongozón, kisméretű szövokereteken.

Az óvoda „legidősebbjei körében” alakítsuk ki az ajándékkészítés igényét. Biztassuk őket, hogy az ünnepekre, a vendégek fogadására készítsenek ajándékot szüleik, vendégeik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Éljk át minél gyakrabban az ajándékozás örömet.

Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. A gyermekek legyenek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának.

Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze pl.: búvóhelyeket, mobil színpadot, drámajátékhoz szükséges egyszerű díszleteket stb. A térbeli tapasztalat segítse az eredeti megoldások kivitelezését is. A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő, illetve gondoljanak minden anyagot, eszközt, amelyek az alkotó tevékenységhez szükségesek. Az óvodapedagógus több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítsa a gyermekeknek.

E programmal dolgozó óvodában a gyermekek évszakonként megrendezett ovigalériával találkoznak. Az ovigaléria megnyitása kapcsolódjon az évszak kezdetéhez vagy zárásához. Minden esetben ünnepélyesen nyissák meg az alkotók kiállítását, legyen ez a nap más, mint a többi. A gyermekek kis csoportokban többször nézzék meg, csodálják meg a kiállított alkotásokat. A gyermekek a kiállított alkotásokról mondjanak véleményt. Az óvoda ovigalériája legyen az 5-6-7- évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető, beszélgető helye, ahol a műalkotások hangulati, formai, színbeli hatásáról esik szó. A gyermekek kis csoportokban személyesen találkozzanak a kiállító iskolásokkal, alkotó rajztanárral vagy

művésszel. Legyenek büszkék óvodájuk galériájára, invitálják szüleiket, nagyszüleiket is a látvány megtekintésére.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az óvodapedagógus egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervez. Az általa előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vegyen részt a tevékenységben. A gyermekeknek ajánljon egy témán belül alternatív lehetőséget, és legalább kétféle technikát. Az óvodapedagógus teremtsen meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését. A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia-és élményviláguk megmutatkozik.

Anyanyelvi nevelés

A tevékenységek elősegítik a szavak mögötti képzetformálást, közben megfogalmazzák értékítéletüket, képesek beszélgetni az alkotásról.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Képpalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása. Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket
- Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak.
- Alkotásaikat ízlésesen elhelyezik a minigalériájukban.
- Plasztikai munkáik egyéniak, részletezőek.
- Téralkotásban, építésben közösen vesznek részt.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, képesek beszélgetni az alkotásokról.
- Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.

Mozgás

A tevékenység célja:

A gyermekek természetes, harmonikus, *összerendezett, fegyelmezett nagy-és kismozgásának*, testi képességeinek fejlesztése játékos formában.

A gyermekek mozgásszükségletének kielégítése.

A gyermekek esztétikus, összerendezett mozdulatainak fejlesztése.

Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Az óvodapedagógus feladata

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgás-szükségletének differenciált kielégítése érdekében

A nemzetiségi nevelésben:

- Nemzetiségi nyelven vezesse le a mozgásos játékokat
- Szemléletes bemutatással segítse a megértést

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejleszthető az óvoda udvarán, ahol tér és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére. A mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezzük.

Az óvodapedagógus az irányított mozgásos játékokban a 3-4 éves gyermekek nagymozgásának fejlesztésére helyezze a hangsúlyt. A gyermekek ismerkedjenek meg futásgyakorlatokkal: pl. futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformákkal. Játsszanak ugrásgyakorlatokat, pl. szökdeléseket, sorozatugrásokat, rövid nekifutásból fellépéseket majd leugrásokat.

A gyermekek ismerkedjenek meg dobásgyakorlatokkal, labdagyakorlatokkal, pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás - elkapás, labda leütés - elkapás stb.

A mozgásos játékok adjanak teret a támaszgyakorlatok gyakorlására, pl. csúszások, kúszások, mászások. A talajtorna eleme is jelenjen meg a játékokban, pl. gurulás a test hossz tengelye körül. A gyermekek játszassanak minél több egyensúlyozó játékot. Az óvodapedagógus használjon többféle kéziszert a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A

mozgásfejlesztő játékok ne legyenek se túl könnyűek, se túl nehezek. Készítsék a gyermekeket elvárható erő kifejtésre. Az óvodapedagógus rendszerint mutassa meg a helyes mintát, és igényelje a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását. A csoportteremben legyen mozgásra készítő eszköz, pl. bordásfal, Tini-kondi, szivacs-szőnyeg stb.

A 4-5 éves gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerüljön a hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban jelenjenek meg a futásgyakorlatok, pl. fussanak három, négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb.

Az óvodapedagógus szervezzen **ugrásgyakorlatokat**, pl. egy lábon, páros lábon, szökdeléseket, felugrásokat két lábról, leugrásokat két lábra, játékos helyből- és távolugró versenyeket stb.

Az óvodapedagógus tervezzen **dobásgyakorlatokat**: próbáltassa a célba dobást egykezes felső dobással, babzsák harántterpeszállásból kiinduló távolba hajítását. A gyermekek minél gyakrabban játszhassanak labdagyakorlatokat, hogy tudják a labdát feldobni, elkapni, és különböző testhelyzetben gurítani.

Az irányított mozgásos játékok segítségével gyakorolják a **támaszgyakorlatokat**, pl. csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken.

A **talajtorna** anyagaként jelenjen meg a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlata, „a csikórugdalózás”. Kápjon kiemelt szerepet az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása.

A gyermekek játszhassanak **egyensúlyozó játékokat** 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútós szereken. Az óvodapedagógus tervezzen lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat.

Az 5-6-7 éves gyermekek mozgása összerendezett, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit szívesen ismételnék játékos formában. Hangsúlyt kap ennél a korosztálynál a finommotorika fejlesztése és a szabályjátékok gyakorlati alkalmazása. Az óvodapedagógus minél gyakrabban tervezzen kisebb testrészekkel végzett mozgásokat. Használjanak különböző kéziszerkeket, pl. szalagokat, rövidebb-hosszabb botokat, kisebb-nagyobb labdákat és kendőket.

A gyermekek gyakorolják a különböző típusú **futógyakorlatokat**: pl. sorversenyt, váltóversenyt, versenyfutást. Ismerjék meg a fokozódó futást, a gyorsfutást és a lassú futást.

Végezzenek **ugrásgyakorlatokat**. Szökdeljenek haladással páros és egy lábon. Végezzenek sorozatugrásokat, különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépés nekifutással gyakorolják a magas- és távolugrásokat.

A gyermekek játsszanak **dobásgyakorlatokat**. Dobjanak egykezes, kétkezes, alsó- és felső dobással célba, 2 m magas kötél felett is. A gyermekek nagyon kedvelik a labdagyakorlatokat. Vezessék a labdát járás, futás közben. Minél gyakrabban labdázhassanak párokban, kisebb csoportokban.

Végezzenek **támaszgyakorlatokat**: pl. pók- és rákjárás, talicskázás. Ismételjék az óvodában tanult talajtorna elemeket: guruló-átfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást és a lépő láb

magasra lendítésével a kézenállást. Egyensúlyozzanak padon járással, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve.

Az óvodapedagógus szervezzen az édesapák segítségével ovi-focit, ovi birkózóversenyeket elsősorban a fiúk részére. E házi bajnokságnak is legyen meg a jelképrendszere, pl.: macikupa, a csapatokat megkülönböztető vállra akasztható szalagok stb. Próbálkozzunk a szülőkkel együtt, a szülők bevonásával sportnapokat szervezni.

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítja.

Az óvodapedagógus az irányított mozgásos tevékenységet mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezze meg, különböző időkerettel.

A mindennapi testedzés: a kocogás, futás mindhárom korosztálynak ajánlott. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozhatják meg.

Hetente legalább kétszer „Zenés, mozgásos percek” megszervezését ajánljuk, ahol a gyermekek korcsoportonként különböző időkeretben zenére mozoghatnak. Az óvodapedagógus az utánzásra alapuló mozgás anyagát gimnasztikai elemekből építse fel:

pl. kartartások, testhelyzetek kar-, törzs-, térd- és lábmozgások, valamint különböző irányú járásgyakorlatokból. A zenés, mozgásos percek kiválóan alkalmasak egy óvodai rendezvény megnyitásához is.

A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségletének kielégítését.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékokban
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.
- Tudnak helyben labdát vezetni.
- Célba dobnak egykezes felsődobással.
- Az ugrásokat talajéréskor fékezni tudják.

A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja:

A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a *szülőföld, a helyi hagyományok és néphagyományok*, természeti, emberi, tárgyi világ értékei iránt.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A természeti és épített környezet projektrendszerű megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása.

A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása.

A környezet megszerettetése közben *a külső világ mennyiségi és formai viszonyainak tevékeny megismerése.*

A gyermekek elemi ismerete alakuljon ki önmagukról és közvetlen környezetükről

Az óvodapedagógus feladatai

- A 3-6-7 éves korú gyermekek számára érthető, valós, helyi környezeti témák összeállítása, melyet természetes helyzetben, sokféle összefüggésben megvizsgálhatnak, felfedezhetnek a környezetük megszerettetése, megbecsülése és kötődésük mélyítése érdekében.
- A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése az eredményesebb fejlesztés érdekében.
- A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalatok, vizsgálódások, kísérletezések, és az átélt élmények feldolgozása során.

A nemzetiségi nevelésben:

- a gyermekek érdeklődéséhez közel álló témák kiválasztása és tevékenységek megvalósítása projekt rendszerben.
- tapasztalatszerzésnél a közvetlen környezetből merített témák megkönnyítik a nyelvhasználatot

A 3-6-7 éves korú gyermekek számára érthető, valós, helyi környezeti témák összeállítása, melyet természetes helyzetben, sokféle összefüggésben megvizsgálhatnak, felfedezhetnek a környezetük megszerettetése, megbecsülése és kötődésük mélyítése érdekében.

A 3-4 éves gyermekek elsősorban ismerkedjenek meg az óvodával és az ott dolgozó felnőttekkel. Az óvodapedagógus tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek megszeressék az óvodájukat. A gyermekek biztonságérzetének kialakulását segítsék elő az óvodabemutató napi programok, amelyek apró részleteiben megmutatják a benne dolgozók értékeit, az óvoda tárgyi, növényi, esetleg állatvilágát.

Figyeljék meg a mindennapi kint tartózkodásuk során az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjtsenek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket.

Ismerkedjenek meg az óvoda utcájával, épületeivel, boltjaival, szolgáltató üzleteivel, az ott található intézményekkel, az utcában élő állatokkal, növényekkel. Ha művészeti érték van a gyermekek környezetében, gyakorta nézegessék meg, hogy tudják megérezni a rácsodálkozás „ah” élményét. Fedezzék fel a környezet formáit, nagyságbeli jellemzőit és mennyiségi mutatóit.

Az óvodapedagógus a téli időszakban tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról készült videofelvételeket (maximum 5-10 perceset) megnézhesse.

Minden témakörüket, ünnepeiket dolgozzanak fel egy-kéthetes időkeretben, többféle élmény-és tapasztalatszerzési lehetőségekkel.

Az óvodapedagógus a 4-5 éves gyermekek tapasztalat- és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezze meg. Az óvodapedagógus törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

A gyermekek az évszakok jelenségeit, az időjárás változását folyamatosan figyeljék meg. Gyönyörködjenek az évszakok szépségeiben. Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjtsenek terméseket, s azokat hasznosítsák az óvodapedagógus, dajka segítségével. Végezzenek rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtását, ápolását, gondozását, termések betakarítását, feldolgozását.

Látogassanak el a családokhoz, nézegessenek családi képeket. A gyermekek mutassák be a család tagjait, otthonukat. Hozzanak létre családfa projektet, amit folyamatosan gazdagítsanak minden évben.

A gyermekek látogassanak el az óvoda közvetlen környezetében lévő orvosi rendelőbe, szolgáltató üzletekbe, intézményekbe, és minden olyan értékes emberhez, aki sokat tesz a környezetükért. Csodálják meg a környezetükben található esztétikai alkotásokat. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Ismerjék meg a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat fedezzék fel.

Fedezzék fel a környezetükben dolgozó mesteremberek, művészek munkáit. Minden évszak indulást kössenek egy galéria kiállítás megnyitójához.

Fedezzék fel a környezetükben található anyagokat, s azt, hogy mire való és mi-mindenre lehet felhasználni.

Minden projekt munkájukról közösen készítsenek albumot, s azt helyezték el a környezeti terükben, hogy felidézhesék az élményeiket, tapasztalataikat.

Az 5-6-7 éves gyermekek ismerkedjenek meg az óvoda tágabb környezetével. Szerezzenek tapasztalatokat a környezet szennyeződéseiről, a víz, levegő, föld, tűz témában.

A gyermekek gondozzanak terráriumot vagy floráriumot, és csíráztassanak, ültessenek növényeket. Szaporítsanak töosztással növényeket. A gyermekek ismerkedjenek meg gyógyfüvekkel, mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel is. Az óvodapedagógus a szülők bevonásával szervezze meg - a projekteken belül - az Állatok napját (október 4.), a Víz világnapját (március 20.) és a Föld napját (április 22.).

A gyermekek végezzenek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal: pl. földi giliszta farm, katicabogár altatása, valamint a vízzel, levegővel és a talajjal is.

A gyermekek ismerjék meg a felnőttek munkáját, látogassanak el többféle munkahelyre, ahol szüleik dolgoznak.

A természet kincseit őrző sarokban a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítsanak. Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezzenek napszak-bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezelnek.

A gyermekek látogassanak el a középületekbe: múzeumba, színházba, kiállító termekbe, építkezésekhez, bölcsődébe, óvodába, iskolába, vasútállomásra, buszpályaudvarra, stb.

Látogassák meg környezetük háziállatait, figyeljék meg, hol élnek. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját viselkedési szokásaikat.

Az óvodapedagógus a gyermekeknek mutassa be videofelvételen keresztül a vadon élő állatok környezetét, életmódját.

A gyermekeknek legyen lehetősége - érdeklődésük szerint - többször megtekinteni az állatokról szóló videofelvételeket.

A gyerekek a projektsarokban minden témájukhoz gyűjtsenek képeket, tárgyakat, hogy osztályozni, rendezni tudják azokat, s amit lehet, hasznosítsanak belőle.

A gyerekek az óvodapedagógus segítségével egy projektfalon tervezzék meg a témájukhoz kapcsolódó élmény-és tapasztalási lehetőségeket, a tapasztalatok feldolgozásait, a fejlesztési lehetőségeket, a gyűjtőmunkákat és a projekt lezáró kiállításait.

A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése az eredményesebb fejlesztés érdekében.

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikrocsoportban, páros munkaformában és egyéni fejlesztéssel történik. A közvetlen tapasztalat- és élményszerzések hatékonyságát növelje a mikrocsoportos szervezeti forma gyakori alkalmazása.

Az óvodapedagógus két és háromhetes időintervallumban alakítsa ki a téma feldolgozását, levezetését. A témán belül törekedjenek a közös tervezésre. A téma elindítását élmény-és tapasztalatszerzés vezesse be, mely a témában felöleli a természeti, emberi és tárgyi vonatkozásokat. A délutános óvodapedagógus megérkezése után a délelőtti óvodapedagógus a hét három délelőttjén maximum 8-10 gyermekkel kezdje el a felvetődött problémák körbejárását, élményalapú megközelítéssel. Az élményeket minél többféleképpen rögzítse, hogy azok visszanezhetővé, könnyen felidézhetővé váljanak. Vegyes csoportban egyazon témát dolgozzunk fel mindhárom korosztályban, ahol a gyermekek képessége dönti el a témafeldolgozásban való részvételüket, a differenciálás módszerének alkalmazása az gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével.

Az óvodapedagógus az élményeket, tapasztalatokat igyekezzen hatékony, érdekes eszközökkel feldolgozni, amelyek biztosítják a logikai műveleti sorok alkalmazását. A témában kezdeményezzenek gyűjtőmunkákat, amihez tudatos tevékenységeket, vizsgálódásokat és kísérletezgetéseket kapcsolnak. A környezeti témában tervezzenek egyéni fejlesztő játékokat, amelyek az elmélyítést, az egyéni képességek tudatos fejlesztését szolgálják. Egy-egy témához kapcsoljanak irodalmi, zenei, és képzőművészeti, népművészeti, iparművészeti vonatkozásokat. A projekt befejezését jelezze a gyűjtött anyagból esztétikusan összeállított kiállítás, mely a szülők tudatos tájékoztatását is biztosítja.

A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalatok, vizsgálódások, kísérletezések, és az átélt élmények feldolgozása során.

A mikrocsoportos tapasztalatszerzések, kiscsoportos témafeldolgozások lehetőséget adnak a gyermek-óvodapedagógus, gyermek-gyermek személyes beszélgetéseire. Az óvodapedagógus minden gyermekre figyeljen, minden kérdésre hiteles, érthető, pontos választ adjon. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyermekek között erősítsük meg a tapasztalatok közzétételét, a látottak folyamatos elbeszélését. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Ismerik lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását, születési helyüket és idejüket, óvodájuk nevét.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltatókat, üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- Ismerik környezetükben lévő háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat.
- Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.

- Ismerik a közlekedési eszközöket.
- Ismerik az alapvető viselkedés szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- *Képesek* különbséget tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében. Felismerik a napszakokat.
- *Képesek az elemi közlekedési szabályok betartására.*
- A tárgyakat *képesek megszámlálni* legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- *Képesek megkülönböztetni* a jobbra - balra irányokat, a névutók *jelentést* tartalmát (pl. alá, fölé, közé stb.).
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük.
- Élvezik és többször megtekintik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült videofelvételeket, fotókat.

Munka jellegű tevékenységek

A tevékenység célja:

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok, *kompetenciák* kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelesség-teljesítését.

Cél továbbá a gyermekek együttműködésének, szervezőképességének fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladata

- A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása
- A munkaeszközök használatának megtanítása

Nemzetiségi nevelésben

- egyszerű utasításokkal, megbeszélésekkel a gyermekek szókincsének bővítése

A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása

Az óvodások munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen. Az óvodapedagógus mindegyik munkafajtánál adjon mintát az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítsen a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét. Az óvodapedagógus értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

A 3-4 éves gyermekek az óvodapedagógust figyelve vesznek részt a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában követik a termések, falevelek elszállítását, a nagycsoportosok veteményezését, a növények locsolását, és közreműködnek az érett gyümölcsök összeszedésében stb.

A 4-5 éves gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készségszinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait. (Az önkiszolgáló tevékenység ezt jól előkészíti.) E program megerősíti a naposi munka fontosságát, amit az étkezési feladatok elvégzéséhez, de egyéb munkafajtákhoz is ajánlunk.

Az óvodapedagógus tervezze meg az egyéni megbízások lehetőségeit: pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok, rendezvények előkészítése stb.).

Az óvodapedagógus a gyermekeknek adjon lehetőséget növény- és állatgondozásra. A gyermekek működjenek közre az élősarok gondozásában, a szobanövények átültetésében, a virágoskert megtervezésében és ápolásában, az óvodaudvar tisztántartásában: pl. a fű gondozásában, az avar összegyűjtésében, öntözésben, a veteményeskerti munkában.

Az óvodapedagógus segítségével a gyermekeknek legyen lehetősége az akváriumot, terráriumot és a madáretetőt gondozni.

Az 5-6-7 éves óvodások önállóan végzik a naposi munkát. Közösén eldöntik a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan tálalják fel az ételeket. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően, mindent a helyére tesznek. Felsöprik a morzsákat, feltörölik az asztal környékét.

Önállóan végezzenek környezetszépítő munkát, játéktisztítást, mosást, szárítást, egyszerű javításokat, polcok lemosását, sütés nélküli édességek, vitaminaláték készítését.

Rendszeresen segítsenek a kicsik öltöztetésében, készítsenek nekik meglepetéseket.

Az óvodapedagógus úgy irányítsa a növény- és állatgondozást, hogy a gyermekek minél több műveletet önállóan el tudjanak végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák. Minden évszakban segítsenek a járdák, utak tisztításában. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezik és végzik a felnőttekkel.

A munkaeszközök használatának megtanítása

Az óvodapedagógus minden munka jellegű tevékenység bevezetésekor ismertesse a gyermekeknek, hogy az eszközökkel hogyan kell bánni. Segítsen abban, hogy a munkaeszközök használatát a gyermekek megtanulhassák. Ezt nagymértékben segíthetjük azzal, ha minden munka jellegű tevékenységnek kialakítjuk a szokásrendjét. Az óvodapedagógus hívja fel a gyermekek figyelmét a munkaeszközzel okozható balesetek forrásaira!

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni
- Az eszközöket rendeltetésszerűen használják.
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.

GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK

Célunk:

- *A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése*
- *Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára*

Feladatunk:

- *A gyermek alapvető szükségletének, érzelmi biztonságának biztosítása.*
- *A személyi- és tárgyi feltételek szervezése, amely elősegíti minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.*
- *Kiemelten fontos a tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség.*
- *A gyermekek egyéni képességét, fejlődési ütemét, szociokulturális hátterét figyelembe véve a tehetség kibontakoztatásának, valamint a hátrányos helyzetből való felzárkóztatásának segítése.*
- *A más nemzetiségű gyermekek nevelése során az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségének, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmének biztosítása.*

Az intézményvezető köteles:

- *jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál*
- *hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása, vagy egyéb más súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén*

Az óvodapedagógusok feladata:

- *az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális hátterének megismerése*
- *az új óvodások befogadását elősegíteni, beilleszkedésüket az adott csoportba a lehető legzökkenőmentesebbé tenni*
- *szükség szerint környezettanulmány végzése*
- *a problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat felismerni, és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kérni*
- *a feltáró munka után az indulási hátrányok kompenzálására tervet készíteni és végrehajtani, a felzárkóztatást megszervezni*
- *a tehetséggondozást megvalósítani, illetve elősegíteni*
- *az integrált nevelést elősegíteni a gyermekek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában*
- *hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése*
- *a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése*
- *biztosítani a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, az óvodán belül, szükség esetén védő-óvó intézkedésekre javaslatot tenni*
- *a rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek*
- *a családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslatával elősegíteni*
- *minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni a gyermek családban történő felnevelését*
- *a szülőkkal való együttműködő kapcsolat kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése*
- *a prevenció minden gyermekre történő kiterjesztése*
- *pályázatok figyelése*

A gyermekvédelmi felelős feladata

Az óvodában:

- *a nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre, havonkénti lebontásban*

- a nevelési év elején tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységről, fogadóórájáról, arról, hogy probléma esetén milyen óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményeket kereshetnek fel
- évente legalább egyszer, illetve szükség szerint egyeztet az önkormányzat illetékes előadójával és a Gyermekjóléti Szolgálattal
- *szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele*
- összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvónők között
- nyilvántartja a hátrányos helyzetű, *halmozottan hátrányos helyzetű*, veszélyeztetett gyermekeket, feljegyzi az intézkedéseket, azok eredményeit
- folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, ill. a megszüntetés okait
- elősegíti a csoportvezető óvónők felderítő tevékenységét, szükség esetén családlátogatásra megy velük
- tájékoztató előadást tart, egyes gyermekek érdekében teendő intézkedésekről tanácsot ad
- javaslatot tesz a különböző segélyezési formákra, segít segélykérelmek, a környezettanulmány elkészítésében
- nyomon követi az étkezési támogatásban részesülő gyermekeket, a változásokat, ezeket dokumentálja
- egyeztet az óvodatitkárral az étkezési támogatásokkal kapcsolatban
- részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében és minőségbiztosításában
- munkájáról rendszeresen beszámol az intézményvezetőnek

A társintézményekkel kapcsolatban:

- folyamatosan kapcsolatot tart általában és konkrét esetekben a Nevelési Tanácsadóval, a családokkal foglalkozó szakemberekkel és segítőkkel
- havonta, *illetve szükség szerint* esetmegbeszélésen vesz részt a Gyermekjóléti Szolgálatnál, együttműködik munkatársaival
- rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit
- segíti és szorgalmazza a veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását
- szükség esetén felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel, intézkedést kér a probléma megoldásához (szakszolgálat, védőnő, orvos...)
- az óvodában jól látható helyen közlésezi a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát

Az intézményvezető feladata:

- *a gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten*
- *a törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása*

- a védő-óvó intézkedések részletes feladatait a házirendben kell rögzíteni, az SZMSZ-ben szabályozni a személyi felelősség kérdését
- biztosítja a nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeit-a gyermekbalesetek megelőzésére
- ellenőrzi az étkeztetést, az étel minőségét, mennyiségét
- biztosítja azoknak a gyermekeknek az óvodai felvételét, akik az adott évben az 5. életévüket betöltik; hátrányos helyzetűek, *halmozottan hátrányos helyzetűek*; védelem alatt állnak, illetve akiket a gyámhatóság javasolt
- biztosítja a gyermekekkel kapcsolatos adatok védelmét

A gyermekvédelmi munkát elősegítő tevékenységek:

- rendszeres családlátogatások, szülői értekezletek, nyílt napok, ünnepélyek, fogadóórák
- előadások, tanácsadás szervezése a szülők részére
- közös kirándulások, munkadélutánok szervezése
- szükség esetén jogi segélyszolgálat szervezése
- gyermeki és szülői jogok bemutatása, érvényesítésének módjait megismertetve
- a csoportnaplókban egyénre szóló tervezés, nyomon követés
- fejlesztési lapok vezetése
- *speciális szükségletű gyermekek* ellátása
- kapcsolattartás, együttműködés szakemberekkel (orvos, *gyógypedagógus*, nevelési tanácsadó munkatársai,)
- segítségnyújtás megszervezése az új és pályakezdő kollégák részére a gyermekvédelmi munkához
- családgondozási munkában való részvétel
- kapcsolattartás a Gyermekjóléti Szakszolgálattal és a *Gyámügyi Hivatallal*, esetmegbeszéléseken való részvétel

Az óvodai dolgozókat hivatali titoktartási kötelezettség terheli, kötelességük a törvények betartása és betartatása.

ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve segítse a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusoknak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, amely alapján hatékony segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Az óvoda körültekintően szervezze meg, szabályozza a szülőkkel együtt kialakított együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni. A szülők, nagyszülők segítsék az óvoda érzelmi, szociális, esztétikai nevelését, hogy az óvoda a választott értékeit minél magasabb szinten tudja teljesíteni.

A kapcsolattartás formái:

- a családlátogatás (még az óvodába kerülés előtt érdemes elvégezni)
- anyás befogadás, (kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, szokásokat, s mintát kapjon a gyermeke neveléséhez)
- a napi kapcsolattartás, (elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről)
- a szülői értekezletek, nyílt napok (nyílt napot csak akkor tervezzen az óvoda, ha a szülőknek nem biztosítják a szabad bejárás folyamatos lehetőségét)
- negyedévi beszélgetések a gyermekek fejlődéséről (a gyermekek egyéni dokumentuma alapján végzett korrekt tájékoztatás megszervezése)
- a szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások (mind azt szolgálják, hogy a közös nevelési eredményeket, hiányosságokat érzékelni lehessen)
- igény és elégedettségi vizsgálatok (az óvoda évenként mérje fel a szülők igényeit, elégedettségét, elégedetlenségét. Az eredményeket hozza nyilvánosságra. Az elégedetlenségek közül néhány feladat megoldását vállalja fel, készítsen intézkedési tervet. Az óvoda szabályozza a panaszkezelési rendszerét)

Az óvoda szervezze meg a szülők érdekegyeztető, érdekérvényesítő fórumait.

Az óvoda és az iskola

Az óvoda az iskolával alakítson ki tartalmas kapcsolatot, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését ez által is elősegítse.

A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez. Fontos, hogy az óvoda kapcsolatba lépjen és együttműködési megállapodást kössön az iskola művészeti munkaközösségével, ének- és rajztanáraival, az ovigaléria és az évszaki hangversenyek megszervezése érdekében.

A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatcserék, tájékoztatások a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, várható alkalmazkodási nehézségekről, értekezletek, munkaközösségi

foglalkozások, továbbképzések, egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel, közreműködés és a közvetlen partneri kapcsolatok megbeszélése, tervezése, értékelése.

Az óvoda és a közművelődési intézmények

Fontos, hogy az óvoda kapcsolatba lépjen a környezetében működő közművelődési intézményekkel: könyvtárral, múzeummal, művelődési házzal. Az intézmények kínálatából úgy válogasson, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását, s zárja ki azokat a kezdeményezéseket, amelyek az óvoda pedagógiai elveivel, értékközvetítésével, tartalmával nem egyeztethetők össze. Az óvoda kezdeményezze, hogy a művelődési házak szervezzenek minél több humoros előadást.

A kapcsolattartás formái: látogatás, tájékoztatás, megbeszélések, értekezletek, rendezvényeken való részvétel.

Az óvoda egyéb kapcsolatai

Az óvoda alakítsa ki tartalmi kapcsolatát

- a fenntartóval,
- a művészeti szakmai egyesülettel, a programot adaptáló óvodákkal, ehhez tartozó műhelyekkel
- a szakvizsgák képzéseket és konferenciákat szervező főiskolákkal,
- a pedagógiai szakmai szolgáltató cégekkel, intézményekkel,
- a nevelési tanácsadóval, a speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottsággal,
- az egészségügyi szakszolgálattal (védőnő, orvos),
- a gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel,
- a nemzeti, etnikai kisebbségi önkormányzattal és szervezetekkel.

Az óvoda minden partneréhez rendeljen kapcsolattartó személyt, aki összekötő szakemberként ápolja a gyermekek nevelése érdekében szükséges együttműködést. Minden partnerét *a partnerközpontú működés alapján* kérdezzen meg az elégedettségéről, elégedetlenségéről, igényeiről. Az összegyűjtött információkat közösen beszéljék meg, s ha szükséges, készítsenek intézkedési terveket az együttműködés javítása érdekében.

A PROGRAM ERŐFORRÁSAI

Személyi feltételek

Az óvoda teljes nyitva tartása alatt a nevelőmunkát az óvodapedagógus végzi. Személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak értékellentétek a szülők és az óvoda között. Az óvodapedagógus vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi. E programot megvalósító óvodapedagógus közvetítse a művészetek tradicionális értékeit. Az óvoda tágabb környezetében is vállalja fel az ízlésformálást.

Az óvodapedagógus legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz alkalmazzon egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvodapedagógusnak legyen igénye az önművelésre, a körülményeihez mérten teremtsen lehetőséget a szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez. Használja ki a szakmai egyesület által nyújtott fejlődési lehetőségeket. A személyiségvonásaiban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben legyen érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.

Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. Az óvodapedagógusi párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni. (Ehhez szükséges a két óra átfedési idő.)

Az óvodapedagógusok gondoskodjanak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességének felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az eredmények rögzítéséről. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztassák a csoportszobájuk közelében lévő tájékoztató táblákon keresztül.

Az óvodapedagógusok vonják be a dajkákat az erkölcsi és szociális képességek fejlesztésébe és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe, és a játék tevékenységekbe. A dajkák legyenek teljes partnereik az óvoda szépítésében, higiéniájának megteremtésében.

Az óvodapedagógusok 2-4 évenként végezzenek irányított önértékelést azért, hogy reális képet kapjanak az óvoda teljes rendszeréről.

Az óvodában folyó munkát az intézményvezető koordinálja, irányítja pedagógiai, tanügyigazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, műszaki, közéleti, menedzselési feladatainak ellátása során. A vezető a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítsa a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket, a szakemberek felelősségteljes önálló feladatvégzését.

Tárgyi feltételek

E program a művészetek eszközeivel kíván erősebben hatni a gyermekek személyiségére, ezért a következő eszközök, játékok, tárgyak egészítsék ki a meglévő készleteket:

- Esztétikus meseszoba (kuckó), puha párnák, meleg szőnyegek, meseszék, kincsesláda, bábok, bábtartók, paraván, gyertyák, magnó, albumok a tanult mondókákról, versekről és a mesékről, mágikus báb, jelképek, szimbólumok a mesékről, különböző színű leplek az átváltozáshoz, esztétikus meséskönyvek stb.
- Esztétikus énekes-sarok, olyan tér a csoportszobában, ahol hat gyerek ülve megfér. Hangszerek: furulya, gitár, hegedű, metallofon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermekek - óvodapedagógusok által barkácsolt ritmushangszerek, hangsíp vagy hangvilla, harangjáték, csengősor, szimbólumok a tanult dalokról.
- Esztétikus alkotósarok, a képalakításhoz különböző méretű rajzlapok, színes papírok, ragasztók, cikk-cakk ollók, tompa hegyű ollók, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, szivacshengerek, viaszkréták, fonalak, madzagok, szövőkeretek, különböző anyagok, línólapok, agyag, mintázó eszközök, fazekas korong, esztétikus eszköztárló lehetőségek, a rajzos térben a gyermeki munkáknak kialakított polc és egy táblaszerűség, melyre a gyermekek kitűzhetik a rajzaikat.
- Plasztikai munkához agyag, gyurma, fadarabok, termések, magok, kavicsok, szövőkeretek, fonalak, korongozó.
- Esztétikus ovi-galéria, ahol maximum hét alkotás állítható ki évszakonként.
- Videokamera és/vagy fényképezőgép, video- és magnófelvételek lejátszási lehetőség: a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élményközvetítéshez, vadállatok életének megismertetéséhez, az óvoda ünnepeinek, hangversenyeinek, ovi-galéria eseményeinek rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez.
- Esztétikus polc a természet kincseinek gyűjteményével, a gyermekek által készített évszak jelenségeit bemutató albumok, terrárium vagy akvárium és/vagy florárium.
- Az udvaron a zajtól védettebb részen egy pódium-szerű rész kialakítása, ahol énekes játékokat, dramatikus játékokat, bábjátékokat játszhatnak a gyermekek.
- Különböző kéziszerkeztetők a zenés-mozgásos percekhez, pl.: labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók.
- Szakkönyvek közül elsősorban a programhoz felhasznált irodalomjegyzéket ajánljuk, amit még gazdagíthatunk más módszertani kiadvánnyal.
- Az óvoda színvilágának megkomponálása. Ehhez szükséges festékek, textíliák, díszek beszerzése.
- Esztétikus tájékoztató táblák az évszak projekt bemutatásához, a program rendszerének ismertetéséhez, a bátorító nevelés 14 elvének ismertetéséhez, az általános tájékoztatáshoz, valamint a gyermekek eredményeinek bemutatásához.

A PROGRAM ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE, MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSA

A program sikerkritériumát „A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén” címmel kiemelt programelem tartalmazza. Ehhez viszonyítva ellenőrizhető, mérhető, elemezhető, értékelhető a gyermekek fejlettségi szintje és az óvoda nevelési céljának megfelelő munka.

A programban meghatározott fejlődés jellemzőit teljes mértékben nem lehet, és nem is kell teljesíteni. Minden esetben az óvoda határozza meg - a gyermekek képességének, szocio-kulturális körülményeinek ismeretében-, hogy milyen teljesítményt fogad el sikeres fejlesztő munkának.

A program működését tervező, elemző és értékelő dokumentumok

Az ellenőrzést, elemzést, értékelést segítő szakmai dokumentumok:

- **A vezető óvónő pedagógiai, működési terve (időkerete: 1 év)**
Ez a dokumentum hidat képez a program és az óvodapedagógusok gyermekcsoportokra elkészített terve között.
- **A gyermekcsoport nevelési terve**
Tervezési és értékelési időkerete: 3 havonta
- **A gyermekcsoport tevékenységi terve**
Tervezési és értékelési időkerete: negyedév (évszakonként)
- **Eseményterv, szervezési munka**
Tervezési és értékelési időkerete: 3 hónap

Ezek a dokumentumok a csoportnaplóban találhatóak, melyek tartalmazzák a csoportra differenciáltan vonatkozó szokás-szabályrendszereket, a jeles napokhoz, évszakokhoz tervezett tevékenységi témaköröket, anyagokat és az eseményekkel járó szervezési munkákat.

Gyermektükör

Tervezési időkerete:

- anamnézis felvétele óvodába járás előtt,
- *anyás befogadás tapasztalatai félév elteltével*
- a gyermekek képességeinek, tulajdonságainak diagnosztikája *félévente*
- az egyéni fejlesztési tervek, s azok értékelése *félévenként*
- *szülők tájékoztatásának rögzítése félévenként*
- *a speciális szakembert igénylő gyermekek adatrögzítő lapja, a fejlesztésért felelős óvodapedagógus adatrögzítő összesítője*

- *összegzés a fejlődés jellemzőiről óvodáskor végén*

A nevelőmunka ellenőrzése

Az óvodapedagógus elsősorban önmagát ellenőrzi, és saját munkáját értékeli. Valamennyi problémás nevelési helyzetben törekszik az óvodapedagógus párjával együtt elemezni a történeteket.

A szakmai munka és a működés ellenőrzését az óvodavezető végzi a Pedagógiai – működési éves munkaterv mellékletében kidolgozott ellenőrzési terv szerint.

A vezető olyan ellenőrzést végez, mely minden dolgozót érint és mozgósít az ellenőrzési folyamatban. Az ellenőrzés nyitott formájú mely évenként hasonló folyamatszabályozott rendszerrel működik.

Az ellenőrzés tárgya:

- a dokumentumok,
- a gyermekek és szokás-és szabályrendszere, normák és
- a programban meghatározott „fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén”
- sikerkritériumok

Az ellenőrzés folyamata évenkénti ciklusban:

- Az intézményvezető a folyamatos információgyűjtése, valamint a nevelési év értékelései, ellenőrzési dokumentumai alapján eldönti az ellenőrzés témáját, és a munkaterv részeként elkészíti a folyó évre szóló ellenőrzési tervét.
- Az ellenőrzési terv tartalmazza az ellenőrzés témáját, a törvényi hivatkozásokat, a nevelőtestület teljesítési szintjéhez tervezett sikerkritériumokat és az ellenőrzéshez használt dokumentumokat, módszereket és eszközöket.
- Az intézményvezető az évnnyitó értekezleten ismerteti az elkészített ellenőrzési tervét. Az ellenőrzéshez elkészített dokumentumokat, eszközöket bemutatja és értelmezi.
- Az óvodavezető az ellenőrzést a tervezettnél megfelelően elvégzi. Gondoskodik arról, hogy az egy csoportban dolgozó szakemberek együtt vegyenek részt az ellenőrzés teljes folyamatában. (Ha az ellenőrzés tárgya a dajkára is vonatkozik ő is részese az ellenőrzés teljes folyamatának.)
- Az ellenőrző személy az ellenőrzés befejezése után - egy-két napon belül - nyilvánosságra hozza vezetői feljegyzéseit, észrevételeit, és az ellenőrzöttekkel ismerteti.
- Ha az ellenőrzött személy nem ért egyet az ellenőrzés minősítésével, az ellenőrzést megismétlik a nevelőtestület által meghatározott külső vagy belső szakemberrel.

- Az ellenőrzés befejezését követően a teljes ellenőrzés anyagát lefűzi, s közösen megbeszélt helyen úgy tárolja, hogy az óvoda dolgozói elolvashassák.

A nevelőmunka értékelése

A nevelési program értékelését a következőképpen tervezzük meg:

Összegző, irányított önértékelés 4 évenként

Elemezzük az óvoda adottságait!

- Vezetés
- Stratégia (Hosszú távú intézményi tervezés)
- Emberi erőforrások
- Közvetett partnerkapcsolatok és erőforrások
- Folyamatok

Elemezzük az óvoda eredményeit!

- A közvetlen partnerek elégedettségével kapcsolatos eredmények
- A munkatársak elégedettségével kapcsolatos eredmények
- A társadalmi hatással kapcsolatos eredmények
- Kulcsfontosságú eredmények

Az óvoda tartalmi munkáját elemző helyzetfeltáró értékelések lehetőséget adnak az óvoda önmeghatározására. Az eredményeket és hiányosságokat segítik összegezni. Irányt mutatnak a további fejlesztéshez.

A program egy-egy részterületének fejlesztő, innovatív értékelése évenkénti ciklusban

Az óvodában olyan értékelési rendszer kidolgozása a cél, amely mozgósítja és érdekeltté teszi a nevelőtestületet a közös értékelési folyamatba történő bekapcsolódásba. Biztosítja az információk feltárását, és elindítja a javítási folyamatokat. A fejlesztő, innovatív értékelés lebonyolítására érdemes belső értékelő munkaközösséget vagy teamet szervezni.

Az értékelés területei lehetnek: pl.

- a gyermekek egészséges életre nevelése,
- a gyermekek érzelmi, szocializációs nevelése
- a program bármelyik tevékenysége, s annak tárgyi, személyi feltétele
- az óvoda játékfelfogása, a program tanulásfelfogása, stb.

A fejlesztő, innovatív értékelés folyamata

- A vezető az előző nevelési év teljes folyamatának megfigyelése, ellenőrzése alapján hiányosságokat tár fel. A feltárt elemzés alapján vezetői ajánlást készít, melyet a nevelőtestületnek bemutat. A vezetői ajánlás tartalmazza a hiányosságok pontos leírását, a célmeghatározást, a hibajavítást segítő kritériumokat. Javaslatot tesz módszerekre, eszközökre, melyekkel a belső értékelés levezethető és az adatok feldolgozhatók.
- A vezető ajánlást átadja a megbízással rendelkező óvodai értékelő munkaközösségnek, vagy teamnek, akik négy szakaszból álló értékelési tervet készítenek a javaslatok alapján. Ez a terv cselekvési sort, felelősöket, résztvevőket, határidőt és az értékeléshez szükséges feltáró adatlapokat, feljegyzéseket tartalmaz.
- A belső értékelő munkaközösség/team nevelőtestületi szinten a munkatervet bemutatja, véleményeztetni és elfogadtatja. Ha a munkaterv teljesítésével probléma merül fel, akkor a nevelőtestület átdolgozásra is javasolhatja.
- A munkaterv elfogadása után a feltáró értékelést az értékelési terv alapján a résztvevők és a felelősök elvégzik.
- A belső értékelő munkaközösség/team a feltáró munka összefoglalását a kitöltött adatlapok szerint elvégzi, s mindezt írásban rögzíti. Az összefoglalóban csoportonként megfogalmazza a javítandó feladatokat.
- Minden csoport külön-külön saját intézkedési tervet készít, melyet a belső értékelő munkaközösség/team hagy jóvá.
- Az intézkedési tervben rögzítik a cselekvési lépéseket, módszereket, eszközöket, a felelősöket, a határidőt és azt, hogy mit, mivel dokumentálnak.
- A belső értékelő team az eredményeket összeveti a rögzített sikerkritériumokkal, elkészíti az eredmények listáját, s azt mindenkinek ismerteti és írásban rögzíti.

A program ellenőrzési, értékelési rendszere függ az óvoda nagyságától is. Az egy-, két- és háromcsoportos óvodákban a vezető óvónő, mint csoportban dolgozó óvodapedagógus, együtt él az óvodapedagógusokkal, napi információi vannak a megvalósulás minden mozzanatáról. Ebben az esetben az óvoda dokumentumelemzéséhez, a nevelőmunka feltételének vizsgálatához, a nevelő-fejlesztő munka értékeléséhez elegendőek a közvetlen beszélgetések, az óvodapedagógusok önellenőrző, önelemző értékelései az **Óvónői tükör** és az **Óvodatükör** felhasználásával.

A nevelőmunka minőségbiztosítása

A **minőségfejlesztés célja** az óvodai pedagógiai tevékenység szakmai minőségének fejlesztése és az intézmény nevelési hatékonyságának növelése.

Az óvoda a következő feladatok ütemezését tervezze meg saját képességeinek figyelembe vételével:

- A minőségfejlesztési feladatok végrehajtásához tervezze meg a bevezetési stratégiai tervét, és ennek alapján az évenkénti minőségfejlesztési munkatervét.

- A partnerközpontú működés bevezetéséhez szükséges felkészítő továbbképzéseket tervezze meg, és a szakirodalom közös megismerését, feldolgozását segítő nevelési értekezleteket készítse elő.
- A minőségfejlesztési feladatok elvégzéséhez alakítsa meg a támogató szervezetet és készítse el az óvoda új, szervezeti, irányítási struktúráját.
- Az óvodavezetés, a támogató szervezettel közösen, készítse el a programhoz szükséges erőforrás-szükségletet.
- A támogató szervezet tervezze meg a nyitott önértékelés teljes tartalmát, módszereit, eszközeit és a mérési eredmények feldolgozásának módját.
- A támogató csoport végezze el a partnerek azonosítását, listázását és a kapcsolattartás módját.
- A partnerek igényeinek és elégedettségének felméréséhez készítsen mintavételi eljárásrendet. E szabályzat alapján vezesse végig a felmérést.
- Az igények elemzését végezze el: gyűjtse össze az igényeket, helyezze fontossági sorrendbe, hasonlítsa össze a nyitott önértékelés eredményeivel, mutassa ki az azonosságokat és az eltéréseket.
- A célok és prioritások meghatározása, illetve módosítása-szükség esetén még a nevelési programban is. Küldetésnyilatkozat meghatározása.
- Minden egyes célra intézkedési tervek készítése, rövid, közép és hosszú távú időegységekre lebontva.
- Intézkedési tervek megvalósítása, értékelése, valamint szükség esetén korrekciós tervek készítése.
- Az irányított önértékelésre vonatkozó eljárásrend meghatározása. (lásd a 10. 3. minőségértékelés leírását!).
- Szervezetfejlesztési munkaterv készítése. A szervezeti kultúra helyzetelemzése, a szervezeti célok meghatározása és a további feladatok kijelölése után intézkedési tervek készítése.

Az óvodában folyó nevelőmunka mérése

Az ellenőrzési, értékelési és minőségbiztosítási rendszerben mérőeszközként a megfigyelési technikákat alkalmazzuk. Ezek lehetnek kódolás nélküli és kódolós technikák: naplóvezetés, feljegyzés, teljes jegyzőkönyv-készítés, szelektív jegyzőkönyv-készítés, becslési skálák, jelrendszerek és kategóriarendszerek.

- A felnőttek körében mérési eszközünk a vizsgálati módszerek csoportjába tartozó kérdőívek és az interjúk.
- A gyermekek társas helyzetének vizsgálatához évenként kétszer szociometriai mérést alkalmazunk.
- A gyermekek ismeretének, képességének, szokásainak megfigyeléséhez projekttrendszerű rajzos megfigyeléseket végzünk.

- A minőségfejlesztési munkához felhasználjuk azokat a minőségfejlesztési módszereket, eszközöket, amelyekkel információt gyűjthetünk, praktikusan tervezhetünk, elfogulatlanul elemezhetünk, és ok-okozati feltárásokat végezhetünk.

Óvakodjunk az érzelem által vezérelt óvodás gyermekek kikérdezésétől, elégedettségének, elégedetlenségének direkt vizsgálatától.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Véleményezte: *Mészáros*

Dátum: *2010. május 22.*

Véleményt nyilvánított: *M. Mészáros*

Dátum: *2010. május 22.*

Elfogadta: *Árnyashegyi Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 2010. május 23. napján tartott ülésén*

Dátum: *2010. május 23.*

Kifejezte egyetértését: *DÖK*

Dátum: *2010. május 23.*

Jóváhagyta: *Kulcsár Lajosné* *előzetes megbeszélés*

Dátum: *2010. május 24.*

Tájékoztatásul megkapták:

Dátum:

Irattári száma:

Nyilatkozat

Az Apátistvánfalvi Kéttannyelvű Általános Iskola és Óvoda óvodai szülői munkaközösségének képviselőjében és felhatalmazása alapján aláírással tanúsítom, hogy a Pedagógiai Program elfogadásához előírt véleményezési jogunkat gyakoroltuk. A Szülői munkaközösség a Pedagógiai programot megismerte, az abban foglaltakkal egyetért.

Apátistvánfalva, 2020. május 25.

Soós Brigitta
szülő

Legitimációs záradék:

Az apátistvánfalvi Kéttannyelvű Általános Iskola és Óvoda Pedagógiai Programját az óvodai nevelőtestület megismerte és elfogadta 2020. május 25-én.

Apátistvánfalva, 2020.05.25.

Faschingné Wekker Zsuzsanna
.....

Faschingné Wekker Zsuzsanna
óvodapedagógus

Vajdáné Doncsecz Hajnalka
.....

Vajdáné Doncsecz Hajnalka
óvodapedagógus

URAD DRŽAVNE SLOVENSKE SAMOUPRAVE ORSZÁGOS SZLOVÉN ÖNKORMÁNYZAT HIVATALA
H- 9985 Gornji Senik, Cerkvena pot 8. / 9985 Felsőszölnök, Templom u. 8.
Tel.: 00 36 94/534-024
E-mail: samouprava@slovinci.hu
www.slovinci.hu

73-7/2020.

Kivonat
az Országos Szlovén Önkormányzat Közgyűlése
2020. augusztus 27-i nyílt ülésének jegyzőkönyvéből

84/2020. (VIII.27.) OSZÖ határozat

Az Országos Szlovén Önkormányzat Közgyűlése, mint az Apátistvánfalvi Kéttannyelvű Általános Iskola és Óvoda fenntartója az intézmény Pedagógiai Programját megismerte és a csatolt 9.1. sz. melléklet szerint jóváhagyja.

Felelős: Holecz Lajosné intézményvezető

Határidő: az egységes szerkezeti forma kialakításának és a közzétételnek (intézmény és intézményi honlap) a határidejét 2020. 10.31. napjában határozza meg a Fenntartó.

Az alkalmazás 2020. 09. 01. napjától folyamatos.

Holecz Károly sk.
elnök

A kivonat hiteles.

Felsőszölnök, 2020. szeptember 10.

Kovács Anita
hivatalvezető

ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

Az óvodai nevelési program érvényességi ideje:

2018. 09. 01-től határozatlan ideig

Az óvodai nevelési program módosításának lehetséges indokai:

Törvényi változások esetén, fenntartói kezdeményezésre, ha a nevelőtestület 2/3-a támogatja, ha a szülők 50%-a kezdeményezi a módosítást

Döntés-előkészítő-érdekegyeztető fórumok közül melyik javaslatára kell összehívni a módosítással foglalkozó nevelőtestületet?

Fenntartó, nevelőtestület

Milyen előírásokat szabunk a programmódosítás előterjesztésére?

Írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőségének

Írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek

A nevelőtestület elé terjesztése szóban véleménykérés, döntés a módosítás elfogadásáról

A program bevezetésének pontos menete

A program adaptálását az óvoda valamennyi dolgozója támogatta, a szülőket tájékoztattuk.

A program alapképzésén minden óvodapedagógus részt vett.

A Helyi nevelési program elkészítése.

A program elfogadása, véleményezése, szakértése, jóváhagyása.

A program bevezetése:

Az óvodában folyamatosan, 5 év alatt, meghatározott terv szerint.

A program gyakorlati megvalósulása fázisonként történik:

- Az óvodakép kialakítása: különös tekintettel a művészeti terek létrehozására
- szimbólumok, jelképrendszer kialakítása
- mindennapos edzés (kocogás),
- játékba integrált tanulás, egyéni fejlesztés,
- dokumentációk folyamatos átvétele, használata.

- a tevékeny óvodai élet megteremtése, melyben hangsúlyt kapnak a művészeti értékek.

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

Nagy Jenőné: Csak tiszta forrásból.

„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete Az Óvodások Nevelésért, Szolnok. 2002.

Nagy Jenőné: Óvodatükör

„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, Szolnok. 2001.

Nagy Jenőné: Gyermektükör

„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, Szolnok. 2006.